

КАЗКА ПРО ВІТРА

— Чи знаєте ви, мої подруги та друзі, що це значить, коли нараз повіє вітер десь здалека-далека?

— Чи знаєте, що воно значить, коли він порушить гілля дерева, що біля вашого віконця, і немов тихо-тихесенько шепче-промовляє до вас?

— Не знаєте? ... То я вам скажу!

Далеко-далеко, за глибокими морями, за високими горами стояла на високій скелі мурована в'язниця. Тихо було довкруги та сумно. Не співали пташки, не цвіли квіти, не світило Боже сонечко. Тільки з темної, глухої в'язниці гірко ридання доносилося. Бо в тій в'язниці вороги люті-прелюті вже давно замкнули нашу Україну. Її білі руки почорніли від важких кайданів, біле личко померкло від горя, а ясні колись очі щодня гіркими сльозами вмивалися. І тужила вона і ридала за своїми вільними зеленими степами, за голубими ріками, за веселими селами, за хлопцями та дівчатами, що на вулиці співають, гагілки¹⁾ виводять.

1) Гагілка — весняний танок, хоровід. Його виводили в Україні ще з найдавніших часів. Коли ж Україна прийняла Христову віру, гагілки стали виводити на Великдень.

І плакала вона, та нікому було потішати, бо вороги люті-прелюті поставили грізну сторожу кругом в'язниці, щоб ніхто з людей не зайшов туди.

Аж одного дня прилетів під її в'язницю буйний Вітер. Прилетів, сів на заґратованому віконці та й каже:

— Не плач, Україно! Я — Вітер-легкокрил. Всюди літаю, все знаю та ніхто мене ні спинити, ні схопити не може. Скажи, що мені вчинити, щоб висушити твої гіркі сльози, щоб давню усмішку на твоє біле личко повернути?

— І сказала йому Україна:

— Полети ж, Вітре-легкокриле, на мою землю, поглянь, чи зеленіють ще мої вільні степи, чи течуть голубі ріки, чи стоять веселі села?

І полетів, зашумів Вітер буйний. Але сумний, невеселий повернувся та й каже:

— Степи твої, Україно, тисячами копит столочені, тисячами стрілен поорані. Ріки твої голубі кров'ю забарвились. А села твої веселі — вони попалені, поруйновані.

І заплакала Україна гірко і сказала:

— Полети ж, Вітре-легкокриле, на мою землю та поглянь, чи співають там на вулиці хлопці та дівчата, чи виводять гагілки, як колись бувало?

І полетів, зашумів Вітер буйний. Прилетів, сів на заґратоване вікно та й каже:

— Сини твої та дочка, Україно, не співають по вулицях, гагілок не виводять. А по темних лісах-борах із ворогами твоїми лютими-прелютими важкі криваві бої зводять. Не пісні їх гомонять, а скоростріли по лісах густих торохкочуть. Не гагілок вони виводять, а

з заввяттям великим на сильнішого за себе ворога наступають. А багато із них кудись пропало; кажуть люди: лиха доля по всьому світу розмахала...

І вперше всміхнулась Україна до тих, що в лісах дрімучих. І блідими устами їм своє материнське благословення прошептала. І сказала вона Вітрові-легкокрилові:

— Лети ж Вітре, по всьому світу і шукай моїх дочок та синів розгублених. Розкажи їм, як важко я тут страждаю. Розкажи, як брати та сестри їх по лісах, по нетрях за мене борються. І коли побачиш, що забули вони мене, убогу, що дорожчою за мене стала їм багата чужина, то впади на них страшною бурею та винищи тих, що мене в горі, в біді покинули. Коли ж побачиш, що не забули мене мої діти в чужині, що моє слово, моя пісня в них на устах, що мій прапор — у них святощі найбільші, а моя воля — їх мета, то присядь на віконці у них, заворуши гіллям на дереві та шепни тихо-тихенько:

— Готуйтеся визволяти нашу Україну! Кріпіть свої сили, гартуйте свого духа, щоб ворога лютого-прелютого побороти! Щоб знову степи мої зазеленіли, щоб забіліли села, заголубіли ріки. Щоб сини та дочки мої разом воскресну пісню заспівали, радісну гагілку завели; ті що тепер по лісах дрімучих, і ті, що в далекій чужині...

І полетів, зашумів Вітер буйний світами.

— Чи вже знаєте тепер, українські діти, розкинені по цілому світі, що це значить, коли пові вітер десь здалека-далека, порушить гіллям дерева при вашому віконці та щось тихо шепче, промовляє до вас?...

ГАНУСЯ

Гануся поверталася зі школи сумна та не-весела. Не та вже те-пер була школа, що колись! Ще минулого року висів у них в клясі на стіні хрест, і дівчата прикрашували його щоранку свіжими квітками. Коли ж при-

ходила пані вчителька, то всі вставали та молились. Опісля пані вчителька їм розказувала: і про князів, і про козаків і про стрільчиків січових. Пісень таких гарних учила школярів і гри з ними грала. А усміхнена була завжди та ласкава, так що діти всі горнулися до неї, як до рідної. Та не лише діти її любили, бо й старші жінки не раз питали в неї поради, а вона всім то порадила, то допомгла, нікому не відмовила. Добра-добра була їх вчителька!

Та тепер, як тільки прийшли знов у село большеви-ки¹⁾, пані вчителька кудись пішла, навіть і не попрощалася зі своїми школярями! На її місце прийшла

1) Большевики зайняли Західню Україну 1939 року. Два роки пізніше німці прогнали большевиків. Під займанщиною німців українцям теж жилося дуже погано, але бодай у школах могли вчити вчителі-українці. Опісля, в 1944 році большевики знову прогнали німців. Про цей час тут і пишеться.

інша, така погана, недобра. Прийшли діти в школу, а там десь і хреста на стіні вже не стало. Встали та хотіли молитися, як бувало, а вона як почне лютувати, кричати, грозити, що ще й батьків у сільраду²⁾ заскаржить!

Не хотіли діти в таку школу ходити, та мусіли, а то комісар³⁾ батькам на мітингу⁴⁾ грозив, що всіх у Сибір⁵⁾ вишле! Тож діти тільки на перервах, гуртками збираючися, згадували, яка то добра була колись у них учителька. Але так тихо, пошепки, щоб нова, та большевичка не почула.

Сумна та невесела ішла Гануся і того дня зі школи. Коли ж прийшла в хату, — очам своїм не повірила: за столом у них сиділа їх давня вчителька!

Мама поралася біля печі, подавала їй їсти та все приговорювала:

— Їджте, паннунцю, їджте! Такі тепер бідні, марненькі! Не з добром вам тепер там, у лісі мусить бути! Я щовечора перед Матінкою Божою Гошівською⁶⁾ за вас молюся, що ви наших дітей так гарно вчили! Та навіть не думала, що загостите в нашу хату, а то була б щось ліпше зготовила! Чим хата багата — не погордіть же!

Скрикнула Гануся на radoщах, пригорнулася до своєї вчительки, почала їй розказувати, як то тепер зле без неї дітям, як тужать усі за нею, яка та больше-

2) Сільрада — скорочено зі слів «сільська рада» — большевицький уряд у селі.

3) Комісар — большевицький урядник, особливо завзятий большевик, що призначений на те, щоб заводити большевицький лад.

4) Мітинг — збори.

5) Сибір — земля далеко на півночі Азії. Туди большевики вивозять українців, що не хотіли їм коритися.

6) Гошів — село в Західній Україні, де був чудотворний образ Матері Божої.

вичка недобра... Вчителька тулила Ганусю до себе, гладила її русяві косенята (нічого дивного, бо Гануся була завжди найкраща учениця в класі!) і все чогось неспокійно поглядала в вікно.

Не встигла Гануся спитати, де вчителька тепер пробуває, і чому мама каже, що вона «в лісі», як під вікном задудніли важкі кроки... Мама заметушилася:

— Христе Боже! Большевики! Ганусю! Веди паннунцю в льох, та сидіть там тихо!

Гануся ніяк не розуміла, що це все значить, але бачила, як налякалася мама, як вчителька, хоч ніби і спокійна, стала бліда-бліда на лиці; отже пізнала, що нема чого розпитувати.

Швидко вибігла з учителькою, відчинила двері до льоху, спровадила її вниз драбиною, замкнула над собою двері.

Стояли обидві в темному, вогкому льоху, і Гануся лиш чула, як з переляку билось її серце. Та нараз пані вчителька почала їй шептати, та так тихо-тихесенько, що Гануся ледве чула:

— Ганусю, ти була в мене завжди добра школярка, і я знаю, що тепер допоможеш мені. Я мушу довірити тобі одну важливу справу...

Гануся ледве вимовила стисненим горлом: «Добре, прошу пані!»

— Ти знаєш, чого прийшли до вас большевики? Вони прийшли по мене. Я в лісі, разом з усіма тими, що борються проти них, що хочуть, щоб знову ви могли вчитися в українських, не в большевицьких школах. Щоб знову могли молитися... Щоб знов замаяли українські прапори — такі сині, як українське небо, і золоті, як наші пшеничні лани.

ЗМІСТ

	Стор.
Казка про вітра	5
Гануся	8
Осіньний листочок	16
Юрчиків сон	19
Як Мартуся з мамою їздили в Україну	24
Золоте янголятко	33
Вишивані квітки	37
Різдвяна казка	42
П'ятачок	45
Тарасик	47
Пригода янголятка	49
Колись весною на Волині	55
Рушничок	59
Про хлопчика Тарасика та його золоте перо	61
Боня	67
Казка про ведмедя	73
Пташки з України	77
Як „Очайдушки” збирали свої скарби	80
Розмова Орисі з Ляликом	91
Золотий горішок	94
Хроніка	97
Модель табору	105
Мама	111
Олівчик-лінивчик	113
Мишка-гризикнижка	115
Князенко Мирослав	119
Пригоди ведмедика	126
Як Семенко сватав царівну	131
Перший день у новій школі	135
Перемога Оксани	138